

Ergenlik Üzerine'nin İçerisinde: Kalıtsal Hususlar

Peter Blos

Çevirmen: İbrahim Deniz

Psikosoksüel gelişimin içerisinde ergenlik, psikanalitik kuramda üstü örtük bir şekilde her zaman ayrı bir evre olarak var olmuştur. Evrimsel psikanaliz kavramı, ergenlik döneminde, erken çocukluk döneminin içgüdüsel hassasiyetlerini, yaşamının ikinci on yılı boyunca bireyin üzerine yüklediği biyolojik ve sosyal görevlerle uyum içinde birleştiren bu karmaşık süreçleri anlamamanın yolunu açmıştır. Gizil dönem, hazırlık aşaması olarak büyük bir öneme sahiptir. Çünkü bu dönemde, yeni fiziksel, zihinsel ve sosyal kapasitelerin gelişimi yoluyla çevreyi idare edebilmek ve doyum sağlamak için yeni yollar geliştirilmektedir. Ayrıca gizil gelişim, gerilime toleransı artırır ve öğrenme uğraşının organize olmasını sağlar. Aynı zamanda benliğin çatışmasız alanını genişletir, daha sabit ve daha az çiftdeğerlilik içeren nesne ilişkileri oluşturur ve benlik saygısını geliştirecek uygulanabilir ve güvenilir yöntemler geliştirir. Bu yöntemlerin önemli özellikleri gerçeklik testi, savunma mekanizmaları ve özdeşim süreçlerinde görülür. Bu döneme özgü düzenleyici ruhsal işlevlerin çevreden bağımsızlaşması genellikle benlik gücünün bir göstergesi olarak kabul edilir. Ergenliğe giren çocuk ile gizil döneme giren çocuk bir çok açıdan farklıdırlar. Erken çocukluktaki dürtüsel baskı, gizil dönemde düşüşe geçerken, ergenlikte kendini tekrar hissettirmeye başlar. Ancak gizil dönem süresince gelişmeye devam eden kişinin benliği, ergenliğin ilerici ve gerileyici hareketleri arasındaki çatışmayı idare edebilir hale gelmiştir. Ergenliğin temel öyküsü ilerleyici ve gerileyici gelişmeler arasındaki devinimdir.

Cinsel olgunlaşma, ergenlik dönemine öncülük eden biyolojik olaydır. İçgüdüsel dürtüler yoğunlaşır, çocuksu hedefler ve çocuksu içgüdüsel hazların nesneleri geçici olarak ön plana çıkarılırken, yeni içgüdüsel hedefler ise sadece yavaş ve kademeli olarak ortaya çıkarlar. Bu süreç cinsiyete uygun ve benliğe uyumlu bir kimlik kurulunca sona erer. Kişiliği kesin ve nihai olarak şekillendiren ergenlik süreci, kişinin tarihi, olgunlaşmaya yönelik doğuştan gelen itki ve amaç odaklı çabalar bağlamında anlaşılabilir çünkü bu faktörler karşılıklı etkileşim halinde kişilik örgütlenmesinin son halini etkilerler. Yine de, ergen gelişiminin özgünlüğü, önceki dönemlerdeki psikolojik organizasyona ve gizil öncesi dönemdeki bireyin deneyimlerine bağlıdır.

Genetik bakış açısı, ergenliği incelerken ilk olarak erken çocukluğa dikkat etmemizi zorunlu kılmaktadır. Bunu yapmak için tüm çocukluk gelişimini tekrar incelemek gerekmez. Özellikle erkeklik kadınlık örgütlenmesini etkilediği ölçüde dürtü ve benlik gelişiminin bazı yönlerinde seçici bir yoğunlaşma gerektirir. Bu oluşumların kararlılığı ve benliğe uyumlu sabitliği, sonunda kimlik duygusunun temelini aldığı zemini oluşturur. Bu metindeki erken çocukluk ile ilgili tartışma, bu dönemin belirli yönlerinin, ergenlik süreci üzerinde özgün bir takım etkilere sahip olduğunun bilinciyle gerçekleştirilecektir.

Bu yaklaşım, ergenin davranışsal olgularının tarihi hakkında bir şeyler ortaya koyarak ergenin doğası hakkında bilgi verir. Davranışı açıklamaya girişen herhangi bir örgütsel (organismic) yaklaşım üç farklı boyutta nedensellik kurma eğilimindedir. Birincisi, farklılaşma ve bütünleşmenin sıralı modellerini takip etmenin bir yolu olarak, organizmanın tarihsel geçmişi ile, ikincisi, bireyin şu andaki yaşam durumundaki uyarlanabilir süreçlerle, üçüncüsü geleceğe yönelik hedefler, amaçlar ve beklentiler ile ilgilidir.

Ergenliğin biyolojik etkinliklerinin erkeklik ve kadınlık problemini nihayi bir uzlaşmaya ya da nihai bir konuma ittiğini açıktır. Aslında, bu yıllar içinde benlik gelişimi, ergenliğin ardışık evrelerinde egemenlik kazanan dürtü organizasyonunun izinden gider. Sonuç olarak, ergenlikte, libido ve saldırganlıktaki değişimlerinin yanı sıra benlik hareketlerini de anlamak için, psikoseksüel gelişimin farklı dönemlerindeki kadınlık ve erkeklik gelişimini takip etmek gereklidir. Burada bu yapılırken erkek ve kız çocuğunun farklı yollar kullandığına özellikle vurgu yapılacaktır. Freud'un (1931) dikkat çektiği yanıltıcı genellemelerden kaçınmak gerekir. *"Ne olursa olsun, erkeğin ve kadının cinsel gelişimi arasında net bir paralellik beklentisinden uzun zaman önce vazgeçmiştik."*

Tartışılacak olan erken gelişimin özel yönleri, ergenliğin çeşitli evrelerini tanımlayan ve onları bir psikolojik gelişim süreci içine alan temel genetik öncülleri temsil ettikleri için seçilmiştir.

1.Erken Çocukluk ve Ergenlik

Bebek hayatta kalabilmek için annenin bakımına ihtiyaç duyan tamamen bağımlı bir canlıdır. Anne ve çocuk arasında döngüsel bir tepki olarak çalışan doyuma olan ihtiyacın ortaklığı karşılıklı bir bağımlılık yaratır ve bu bebeğin sağlıklı büyümesinin temelini oluşturur. Anne ve çocuk arasındaki ilk temas beslenmeye odaklandığı için bu deneyim fizik-

sel ya da ruhsal içealım faaliyetlerinin prototipi olur. Bu süreçlere bağlı olmak, insanın bilinçli ve bilinçsiz yaşamında kayda değer bir dayanıklılığa sahip olan duygusal niteliklerdir.

Bebeğin aktivitesinin ana unsuru fizyolojik ihtiyaçlar eksenindedir ve haz ilkesi ile organize edilir. Besleyen anne, meme¹, bebeğin bir parçasını oluşturur ve sadece yavaşça bebek tarafından parça nesne olarak deneyimlenir. Bu aşamada anne iyi ya da kötü bir nesne olarak algılanır ve sonu olarak her zaman aynı nesne değildir. Bu nedenle, çiftdeğerlilik öncesi nesne ilişkilerinden bahsederiz. Bu tanımlama, bu erken aşamada bebeğin zihninde uyumlu ve farklılaşmış bir zihinsel imaj ile temsil edilmese de aynı kişiye yönlendirilen, ağlama ve gülümseme tepkileri ile ifade edilen bebeğin pozitif ve negatif duygulanımları ile doğrulanır. Bu durum bebeğin kendi kendini deneyimlemesiyle, yani, iyi (doymuş, keyifli, rahatlatıcı) duygusal durumları kendiliği temsil ederken, kötü (acı verici, gerilim üretici) duygusal durumları dış dünyaya ait olarak kabul etme eğilimi ile tutarlıdır. Koruyucu engeller deorganize eden uyarımlara karşı geliştirilir ve bu adaptif süreçler savunma mekanizmalarının öncülleridir. Ruhsal yapının belli belirsiz yansımaları ilk önce birincil narsisizmde bulunur ve oral şemadan model alır. İyi olan içeri alınırken, kötü olan dışarı atılır. Arkaik savunmalardan olan içe alım ve yansıtma bu basit oral bölünmeden kaynağını alır. Kaygı ve çatışma durumlarında kolayca çağrılabilir.

Artan dış dünya farkındalığı ile birlikte, bebek rahatlatan annenin zihinsel temsilini detaylandırır. Bu tasarım, bebeğe annenin dönüşünü hayal etme yoluyla kısa bir süre için de olsa gerilimden kaçma imkanı verir. Bu yolla bir kısım içgüdüsel dürtüler farklılaşır ve sonunda çevre ile dürtüler arasına bir aracı haline gelir. Bu iki dünya arasındaki sınır ilk başta duygusal, motor-duyuşsal (motor-affective) deneyimler tarafından çizilir. Dolayısı ile erken benlik beden benliğidir. Beden benliği başka bir kaynaktan daha destek alır. Bebeğin aşamalı olarak meme ucunu kaybetmesi ile anne bakımındaki azalan tatmin birleşerek bebeğin çevreden bağımsız olarak kendi bedeninde tatmin arayışına girmesine neden olur. Böylelikle ikame bir tatmin olan otoerotizm gerilimi azaltmak için kullanılan öz-düzenleyici bir yöntem olur. Yine de nesne kökenli (object-derived) tatmin normal gelişim için ge-

¹ Winnicott (1953) 'u takiben, meme terimi ("*Bebekte Anne'nin memesi dediğimiz öznel bir fenomen gelişir:*") burada "tüm anneliğin tekniği" için özet bir ifade olarak kullanılır.

reklidir. Otoerotik ve nesne kökenli tatmin arasında kritik bir denge var gibi görünmektedir; birinin fazlalığı aşırı düşkünlüğe (addiction) yol açarken diğ erinin ağır basması ise çocuksu bağımlılığa yol açmaktadır. Alice Balint (1939) ergenlik döneminde önemli bir çıkmaz olarak ortaya çıkan çocuksu otoerotizm sorununu açık bir şekilde dile getirir. “ Kişinin kapasitesini aşan otoerotik işlev, sonunda aşırı düşkünlük gibi bir patolojik bir fenomene yol açar. Fakat tersten baktığımızda, oto-erotizmin bastırmaya uğradığı kişilerde genellikle anormal bağımlılık ve anne ya da onun ikamelerine patolojik bir yapışkanlık gözlemliyoruz. Bununla birlikte oto-erotizmin çok abartılmadan ketlenmesi, çocuğun eğitilebilirliği için arzu edilebilir boyutta nesne bağımlılığını güçlendirir.”

Tuvalet eğitiminin göstergeleri, benlik gelişimde önemli ileri adımlardır. Sfinkter kontrolündeki kazanım, kendilik ve nesne dünyasından daimi bir ayrılığı tahsis eden beden sınırlarını belirler ve kontrol hissi uyandırır. Bu ayrılık, bebeğin eşgüdömlü amaca yönelik hareket yeteneğ in gelişimi tarafından desteklenir. Ayrıca hareket çocuğun boşluğu ve uzak nesneleri kavramayı deneyimlemesine olanak verir. Mesafe algılayıcılar (göz,kulak,burun), yakınlık algılayıcısı (dokunma) ile yeni bir boyut kazanmaktadır. Böylece nesne dünyası çocuk için elle tutulur hale gelir. Her ne kadar tüm nesneler hala ağza götürölme eğilimi taşısa da, bu nesneler giderek oyun için kullanılırlar ve dokunsal niteliklerini kazanırlar. Bu kazanımlar çocuğu annenin bakımından daha bağımsız hale getirir. Yine de bağımlılığın yeni şekillerini ortaya çıkarırlar. Artık anneye sadece içgüdülerin tatmini için ihtiyaç duyulmaz. Ancak onun varlığı içgüdülerin kontrolünün yeni amacı için giderek daha fazla gerekli hale gelir. Sevginin kaybı korkusu, çocuğun eğitilebilirliğ inin aracı haline gelir.

Anal uysallık (tuvalet eğitimi), yer, zaman ve tutum ile ilgili dış düzenlemeler ile ilkel içgüdüsel tatminden tamamen vazgeçmeyi gerektirir. Tepki oluşumu ve bastırma gibi yeni savunmalar ortaya çıkar. Ancak bu savunmaların kullanımı için çevrenin desteğ i gereklidir. Şükran ve cezalandırılma korkusu tuvalet eğitiminde güçlü bir rol oynar. Dürtü boşalımı ile dürtü kontrolü arasındaki -aslında anal otonominin kuvveti ile- çatışma tuvalet eğitimi sürecinde bir çok zorlukta kendisini gösterir. Çocuğun iç mücadelesi, bu aşamada son derece çiftdeğerli bir karaktere sahip olan ebeveyn ile olan ilişkisinde kolayca fark edilebilir. Saldırgan dışavurumlar güçlü bir şekilde ortaya çıkar ve genellikle onları kontrol

etmek için aynı güçte bir çevre tarafından karşılaşır. Çocuğun saldırgan davranışları (ısırmak, vurmak, itmek) bastırma, yer değiştirme ve tepki oluşumu gibi savunmaların konusu olur. Dürtülerdeki bu değişim, hareket bağımsızlığı ve ilgilerindeki giderek artan farklılaşmaya katkıda bulunur. Yine de, çocuk ebeveyn sevgisinin ve onayının sadece agresif, tahrip edici dürtülerden vazgeçerek ve sfinkterlerini ebeveyn iradesine teslim ederek güvence altına alabileceğinin farkındadır. Eğitim süreci belirli bir iki kutuplu yönelim içerir; ve bu anal dönem boyunca sadizmin ve mazoşizmin ilk içgüdüsel bileşenleri açık bir şekilde ortaya çıkmasını sağlar. Tantrumun öfkeli karakteristiğinde, iki bileşen de kısa devre yapar; ancak, yakında, nesnenin ve hedefin sayısız yer değişimini (displacements) bulurlar. Sadamazoşistik denge sadece tüm yaşamı için kaçınılmaz olmak ile kalmaz daha özel olarak erkeklik ve kadınlık gelişimini de etkiler.

Çocukluğun ilk yıllarında, erkeklik-kadınlık çiftliği, çocuğun zihinsel yaşamında psikolojik bir rol oynamaz. Anne, baba ve diğer yetişkinler bireysel farklılıklar açısından deneyimlenir ve çocukla ilişkisinde haz ve hoşnutsuzluk ekseninde değerlendirilir. Bunun en büyük sonucu, iki cinsiyetten çocuklarda anneyi bir kadın olarak değil, hoşnutsuzluğun ya da hazzın aktif dağıtıcısı olarak deneyimlemeleridir. *"Cinsel farklılaşma öncesi annenin rolü kadınsı değil, etkindir"* (Mack Brunswick, 1940). Anne ile ilişkisinde, çocuk aslında edilgendir: o sadece alır ve ona her tür bakım uygulanır. Annenin çocuğa olan sevgisi, çocuğun iyi olma hissine katkıda bulunur ve hayatının erken dönemlerinde kontrol etmek için çabaladığı haz kaynağını oluşturur. Çocuğun karşılık verecek özgeci bir güdüsü yoktur, bunun yerine sadece en başta anne olmak üzere yetişkinlerde haz verici deneyimi oluşturmaya çalışır. Nesne bağımlılığından nesne seçimine geçiş için zaman gerekmektedir. Nesne bağımlılığı, öz koruma ve haz ilkesi ile ilişkilidir ve annenin iyilik hali, çocuk tarafından kendisinininkiyle aynı olarak hissedilir. (A.Balint, 1939) Nesne seçiminde ise partnerin kendi iyilik algısına sahip olduğu kabul edilir.

Yaşamın başında çocuk, kendi libidinal çabalarında edilgendir ancak dürtüde edilgen olmasına rağmen, çevreden gelen tepkileri etken olarak ortaya çıkardığı göz ardı edilmemelidir. Aslında, temelde etken olan anneyle (çevre) ilişkideki çocuğun erken edilgenliği ve annesini taklit etmeye başladığı ve onunla gerçekten özdeşim kurduğu sonraki dönem arasında önemli bir sınır çizgisi vardır. Çocuk annesine karşı aktif libidinal çabaların baş-

ladığı, "Yapmama izin ver", "Sana yapmama izin ver" dönemine girer. Dahası, anne ile özdeşleşerek, çocuk giderek artan bir bağımsızlık kazanır. Aslında, zaman geçtikçe, annenin yardımları ve hizmetleri engelleme olarak deneyimlenir. Çocuk geçmişte edilgen olarak yaşadığı her deneyimi etken olarak yapma eğilimindedir. Edilgenlikten, etkeniliğe atılan bu önemli adım Mack Brunswick (1940) tarafından ifade edilmiştir. "*Genç çocuğun yeterli derecede aktivite üretememesinin en erken anormalliklerden biri olduğu söylenebilir.*" Bu ifadenin klinik açıdan önemi bugün kesin olarak görülmektedir. Edilgenlik ile etkenlik arasındaki çift kutupluluk fallik öncesidir. (Mack Brunswick,1940) Temel edilgen pozisyonun üstesinden gelme çabası çocuğu yıllarca meşgul eder; ve bu iki ucun uzlaşması, erkeklik ve kadınlığın gelişimini önemli ölçüde belirlemektedir. Etkenlik ile edilgenlik arasındaki mücadeleyi belirsizlik ve dalgalanma, ergenliğin son aşaması olan bütünleştirme aşamasına kadar bir uzlaşmaya ve sonuca ulaşmaz. Bir çok kişi, bebeklere olan davranışlarını bebeğin cinsiyetine göre farklılaştırmaktadır. Çocuğun erken rastgele davranışları, çevre, özellikle de anne tarafından gösterilen seçici beğeni -açık ve gizli- ile niteliksel olarak farklılaşır ve tercihli olarak gelişir. Erken yaşlarda, erkek ve kadın davranışları ve zihinsel aktiviteleri ile ilişkili olarak yapılan vurgunun kademeli olarak düzenlendiğini (modulation) gözlemlemekteyiz. Bu düzenleme, ruhsal ve fiziksel hayatın her seviyesinde tercih edilen faaliyetlere yol açan çevrenin seçici tepkileri tarafından tetiklenir. Bu farklılaşma, çocuk, kadın ve erkek arasındaki anatomik farklılıkları öğrenene kadar psikoseksüel anlamdan yoksundur. Bu keşif ve keşfin içselleştirilmesi, çocuğun ebeveynleri ile çatışmalı bir üçlü ilişki yaşadığı, oedipal kompleksin kendini büyük ölçüde hissettirdiği fallik dönemde olur.

Erkeğin ve kızın takip ettiği psikoseksüel gelişimin seyri, fallik aşamaya gelinmesi ile birlikte, hızlı ve gerekli olarak ayrılır. Bu yüzden iki cinsiyetin gelişimi birbirinden ayrı olarak izlenmelidir. Bu yaklaşım, erken dönemde ortaya çıkan kadın ve erkek gelişimi arasındaki farklılıkları vurgular.

Bütün çocukların ilk aşk nesnesi anneleridir. Annenin erişilebilirliğine müdahale eden bir kişi ya da nesne, çocuk tarafından bir saldırgan olarak deneyimlenir ve düşmanca dürtülerin hedefi haline gelir. Sahiplenme ve kıskançlık erken dönemde kendini gösterebilir. Erkek çocuk için anne, çocukluğun en aşından itibaren sevginin nesnesidir. Yalnızca ilk yıllarda edilgen olan bu sevgi, daha sonra fallik ekseninde erkeksi bir değişime uğrayarak

etken hale gelir. Bu çabalar iyi bilinen davranış, tutum, ilgi alanları, istekler ve fanteziler ile ifade edilir. Genital aşamada cinsiyetler arasındaki ilişki, tüm çocuklar için bir merak konusu haline gelir ve bebeğin kökeni spekülasyon meselesi olur. Bu merak, her zaman, pregenital kavram ve deneyimlere başvurularak tatmin edici olmayan ve tamamlanmamış bir sonuca götürülür.

Erkek ya kız çocuğu, genitallere dikkat etmeye başladığında, herhangi bir cinsiyet farklılığının farkında değildir. Çocuğun benliğinin şekilci (morphic) tutumu, başkalarının kendisi gibi göründüğünü düşünmesini sağlar. (kendisi gibi bir ağız, iki gözü, iki eli, bir anüsü varsa, dolayısıyla aynı tür genitali olmalıdır.). Bu fenomen birincil narsisizmin dışavurumudur. Tuvalet eğitimi sırasında erkek ve kız çocuklarının işerken farklı pozisyonlar almalarının gözlenmesi ile cinsiyet farklılığının farkına varılmaktadır. Yine de bu gözlem, oedipal döneme kadar kesin bir sonuca ulaştırılmaz. Daha sonra, kadın ve erkeğin farkına yönelik her farkındalık sağlayan her işaret, düşlemlerle birleştirilir ve anlam kazanır. Bu durum çatışmaya ve bedenin zarar görmesine yönelik kaygıya yol açar. Ve böylece psikoseksüel organizasyon fallik aşamaya giriş yapar. Bu döneme, artık etken- edilgenlik değil, fallik-kastre zıtlıkları egemen olur. (Mack Brunswick, 1940; Freud, 1923b).

Fallik dönemde, erkek çocuk için erotojenik (cinsel) gerginliği boşaltmaya hizmet eden organı penisidir. Fakat bunun ötesinde, bu organ ayıca kaygı düzenleyicisi olarak hizmet eder. Böylece, önceki erojen bölgelerin otoerotik, yatıştırıcı ve rahatlatıcı fonksiyonlarını yani aşırı uyarımı deşarj etme işlevini taşır. Otoerotik genital aktivitenin bu gerilim düzenleyici mekanizması yeni bir kaliteye sahiptir. Yine de oedipal yatırımın ortaya çıkması ile birlikte, düşlem içerisinde deneyimlenen genital (fallik) bir amaç, çatışma yaratan ve ketleyici olan bir kaygı yartır. Fallik dönemdeki erkek çocuktaki genital masturbatör aktivite bir dereceye kadar kompulsif bir nitelik taşır ve kontrole yönelik tüm çabalara direnç gösterir. Bu çoğu kez, çocuksu edilgenliğe gerilemeye karşı kullanılabilecek tek yöntemdir. Ergenlikte, masturbasyon davranışı yeniden ortaya çıkar ve ilkel gerilim düzenleyici işlevi tekrar gerilemeye karşı savunma olarak kullanılır.

Çocuğun genital masturbasyonu, daha önceki oto erotik uygulamalardan daha az çevresel hoşgörü ile karşılanır. Bu hoşgörüsüzlük, yetişkinlerin çözülmemiş masturbasyon çatışmalarından dolayı olabilir; gerçek şu ki, çocuğun fallik davranışı, ilk yıllardaki otoero-

tik oral davranışlarına kıyasla, yetişkinlere, cinselliğe daha yakın görünmektedir. Ebeveynler genital mastürbasyona karşı hoşgörülü de olsa hoşgörüsüz de olsa, küçük çocuk zamanla bu davranışı bırakır.

Anne ile özdeşleşme, libidonun tekrar pasif bir amaç ile, babaya yönelmesini teşvik eder; Buna çocuğun edilgen (negatif) oedipal pozisyonu denir. Edilgen doğadaki düşlemler - babadan bir bebek sahibi olma gibi- erken oedipal dönemde erkek çocuğun ruhsal dünyasında önemli rol oynar. Bahsedildiği gibi anne ile özdeşleşme, erkeğin bir kadın olmasının penis kaybı ile özdeş olduğunun farkına varılarak yok edillir. Penisin sahip olduğu narsisistik yatırım, erkek çocuğu anne ile özdeşimden vazgeçerek baba ile özdeşleşmeye iter. Bu adım nihayet, etken, libidinal ve saldırgan (erkeksi) dürtülerinin annesisine dönmesine yol açar ve etken (pozitif) odipal örgütlenme geliştirmesini sağlar. Bu adım çocuğun erkekliğinin gelişimi için temel öneme sahiptir. Aynı zamanda, yönelik artan aktif libidinal dürtülerin anneye yönlendirildiği gibi, düşmanca, yıkıcı arzu ve düşlemlerin, babaya yönelmesi beklenir. Bu adım çocuğun erkekliğinin gelişimi için temel öneme sahiptir. Kıskançlık ve rekabet, sevgi ve nefret, tutkulu bir şekilde arzularının peşindeki küçük çocuk tarafından deneyimlenir. Baba ile özdeşleşme, duygusal ikileminin çözümünde kaçınılmaz bir alternatif ile karşılaşan erkek çocuğun psikoseksüel gelişiminde önemli bir adımın atıldığını gösterir. Çocuğun etken oedipal pozisyonunu terk etmesine üç faktör yol açmaktadır: baba tarafından hadım edilme korkusu, babaya duyulan sevgi ve kendi fiziksel gelişmemişliğinin farkına varılması. Bu uzun süren mücadele sırasında çocuğun anne ve babası ile olan ilişkisi, etken ve edilgen çabalarını yansıttığı için oldukça çiftdeğerlidir. Erkek çocuk için oedipal kompleksin çözümünün iki yolu vardır. 1: Baba ile özdeşleşmek, şimdi onun gibi olmak ya da onun yerine geçmek yerine gelecekte onun gibi olmak 2:Etken, rekabetçi çabalarından vazgeçmek ve -en azından kısmen- etken (fallik) anneye boyun eğmeye geri dönmek. İlk çözüm gerçeklik ilkesini güçlendirir, ikinci çözüm ise haz ilkesinin egemenliğini yeniden kurar. Anneye boyun eğme, erkek çocuğun erkekliğinin fiziksel olgunluğa eriştiği ergenlik çağında kritik bir sorunsal oluşturacak olan bir gerileme oluşturmaktadır. Burada anlatılan süreçlerin gerçekte bu kadar belirgin olmadığı yeniden vurgulanmalıdır. Pozitif ve negatif Oedipus kompleksi su ve yağ gibi değildir: değişik derecelerde birbirleri ile kaynaşırlar. Dahası, bastırma, hedef ve nesnelerden vazgeçi-

lemediğinde, bir bileşenin bilinçdışında hayatta kalmasına izin verir ve bu bileşen çocukluğun ortasında ve özellikle de ergenlikte ikincil tezahürlerinde fark edilir.

Erkek çocukların oedipal kompleksinin normal çözümü, erkeksi özdeşime (üstbenlik ve ben ideali oluşumu) yol açar ve oedipal arzuların güçlü bir şekilde bastırılması da fallik dürtünün geçici yerleşimini etkiler. Böylece gizil dönem sağlamlaşır. Çünkü hedef odaklı dürtü enerjisinin yüceltme için kullanılabilir durumda olması ve çocuğun örgütlenmiş bir çok uğraşı, benlik gelişiminde ve gerçeklik ilkesinde güçlü bir ilerlemeye neden olur. Gizil dönemin bu yönleri, ergenliğin gelişimi için ön koşuldur.

Kız çocuğun oedipal durumu, kız çocuğunun gelişiminin, erken dönemdeki özellikleri nedeni ile erkek çocuğun görev ve çözümlerinden farklı olmak zorunda olduğunu göstermektedir. Yine de, tüm çocukların özdeş bazı temel hayat deneyimleri olduğu gerçeğini gözümüzden kaçırmamalıyız. Her iki cinsiyette de olan ortak haset ve kutupsal sorunlar (problems of polarity), göreceli bir eksiklik hissine yol açar. Bu insani durumda zaman zaman cinsleri tutku ile birbirine çeken ve diğer zamanlarda zorla birbirinden uzaklaştıran dürtüleri tanıyabiliriz.

Kız ve erkek çocuğun arasındaki farklılaşma fallik dönemin başlarında ortaya çıkmaktadır. O zamandan önce kız ve erkek çocuğu anne ve onun ikameleri ile ilişkilerindeki edilgen konumu az yada çok paylaşmışlardır. Özdevininin (motilite) ve hareket kabiliyetinin gelişimi ile birlikte, her iki cinsiyetten çocuk da otonomiye ve nesne dünyası üzerindeki hakimiyete ağırlık vererek giderek daha aktif bir aşamaya girer. Aktif eğilim erkekte kızıdan daha çok belirgindir ancak bu konuda, kardeş pozisyonu, çevresel uyarım ve çevreden gelen tepkiler güçlü bir etki yapıyor gibi görünmektedir. Bu etkilerin toplamı, kızın sadece ergenlikte tamama ereceği gelecekteki görevinin, yani hem etkenlikten hem de daha sonra fallik pozisyonundan vazgeçme ihtiyacının üzerinde etki yapar.

Kızın ilk aşkının anne olması gerçeği, annenin daima stres zamanlarında sığınacak bir liman olarak algılanmasını sağlar. Bu durum özellikle annenin sevgisinin, eksik, tehlikeli ya da düşmanca deneyimlendiği ve kızın hayatının geri kalanında bu sevgiyi çılgınca bir şekilde aradığı durumlarda belirgindir. Antiparantez, preöedipal annenin aranışı, suça sürüklenen kadınların (female delinquency) etiyojisinde tipik bir örüntüdür. Kızın erken dönemde anneye olan sevgisi son derece çiftdeğerlidir ve bu asla yok olmayacak bir özel-

lıktır. Gerçekten de ne zaman bu erken dönem ilişkisine gerileme olsa, bunun çiftdeğerli yapısı her zaman gözümüze çarpar. Etken anne ile erken dönemdeki özdeşim, kızı çocuğu etken (negatif) oedipus durumuna sokar ki bu kadın gelişimi için tipik bir süreçtir. Kız çocuğu sevgi ihtiyacını babaya yönelttiğinde, her zaman erken dönem oral yöntemin yeniden etkinleşme ihtimali vardır. İlkel edilgenlik durumuna olan bu gerileme, kadınlığın gelişimini engelleyebilir. Bu güç durum sık sık ergenlik yıllarında dramatik bir şekilde kendini gösterir. Kız çocuğunun oedipal deneyiminde babaya yönelik aşırı derecede güçlü bağı, hiç şüphesiz her zaman preoedipal anneye aşırı derecede derin ve kalıcı bağı göstergesidir. Yani babaya yönelik güçlü bağ, anneye yönelen güçlü bağ takip eder. Kadınlarda babaya yönelik yoğun bağımlılık sadece anneye yönelik eşit düzeydeki bağımlılığın mirasını devralır. (Freud, 1931).

Kız çocuğunun iki evreli oedipal gelişimi (etken-edilgen), sadece dürtüsel hedefteki bir değişimi değil aynı zamanda sevgi nesnesinin anneden babaya değişmesini de ifade eder. Burada erkek çocuğun gelişimi ile bir paralellik kuramayız. Gelişimin bu kadınsı boyutu, kadınların, erkeklerin duygularına, erkeklerin kadınların duygularına geliştirdiğinden daha derin bir kavrayış geliştirmelerinin altındaki neden olabilir mi? Her halükarda, kızların etken pozisyonundan uzun bir süre vazgeçemediklerine dikkat edilmelidir. Kızların penis hasedi, daha geniş olarak söylenirse kadınların erkeklik kompleksi, ikincil bir örgütlenme olarak düşünölmek zorundadır. (Deutch, 1944). Gerçekten de bu kompleks ilkel edilgenliğe karşı savunma işlevi görmektedir ve bundan oedipal anne ile özdeşim kurularak kadınsı edilgenliğe giden yol açılana dek vazgeçilemez.

Kızın, oedipal aşk nesnesi olan babaya edilgen bir amaç ile dönmesi (edilgen ya da pozitif oedipal pozisyon) erkeklerin etken ve pozitif oedipal pozisyonu ile kıyaslandığında daha geç gerçekleşir. Kadın gelişiminin etken eğilimi hiçbir zaman erkeklerin edilgenliği bastırdığı kadar güçlü bastırılmaz. Çünkü, kadınların, kadın ve anne olarak yaşamı için vazgeçilmez olan meşru (biyolojik ve sosyal) bir çok etken uğraşı varken, erkeklerin edilgen eğilimleri, erkekliğin olumsuzlanmasını temsil etmektedir. Psikanalitik çalışmalar, erkeğin çocuk sahibi olma arzusunun, kızların penis sahibi olma arzusundan çok daha fazla bastırıldığını göstermektedir. Bu, kadınların hem etken (kilitoris) hem de edilgen (vajina)

cinsel organa sahipken, erkekler iki uçlu anatomik ve erojen yapılara sahip olmamasının, kişilik gelişimindeki bir sonucudur.

Libidonun genital örgütlenme döneminde yani fallik dönemde, kız çocuğu, erkek ile kadın arasındaki anatomik farklılıkların bilgisine tam olarak sahip değildir. Kız çocuğu penise sahipmiş gibi davranır ve erkeksi davranışları taklit eder. Sonraki yıllarda fallik pozisyonun katı bir muhafızı olacak olan, çoğu kez genç ergen kız için kabul edilebilir tek yaşam tarzı haline gelen erkek fatmalık (tomboy) kökenini bu dönemden alır. Genelde, kız çocuğunun gerçeklik algısı bir penise sahip olmadığını kabul etmesini sağlar fakat bazı zamanlarda çocuk bu doğru değilmiş gibi davranır. Küçük erkek çocuğun (belki de erkek kardeşi) coşkunluğundan ve kibrinden yaptığı bir şeyi, küçük kız inatçılıkla ve kıskançlıkla taklit edebilir sonunda ise sadece gülünç ve mahcup (self-conscious) hisseder. Terside aynı ölçüde doğrudur fakat bir fark vardır. Erkek çocuğunun, kızları taklit etmesi bir çok şiddetli sosyal tabu tarafından eleştirilir. Erkek fatma uzun süre saygın olarak kalırken, hanım evladı(sissy) her zaman küçümsenmeye mahkumdur.

Fallik-kastre zıtlıkları yavaş yavaş kız çocuğunun zihnine yerleşir ve çeşitli etkilere neden olur. Hayalkırıklığının dışavurumunun ilk hedef, kızına bir penis vermeyen annedir. Sütten kesilme travması, memenin kaybı, sfinkter kontrolü ile alakalı beden bir parçasının kaybı hissi hepsi yeniden ortaya çıkar ve bunlar sonraki kastrasyon endişelerinin öncülleridir. Beden farklılıklarının araştırılması, ebeveynler ile ilgili cinsel merak, bir kardeşin doğması, menstrüasyonun ve hamileliğin gözlemlenmesi vb.. sonunda kız çocuğunun, annenin kendisi ile aynı eksikliği paylaştığını fark etmesine yol açar. Bu keşif kız çocuğunun kendisini annesi ile karşılaştırmasına izin verir. Sonuç olarak annesinin değerini düşürür ve babasına yönelir. Burada yine Burada yine narsisistik libido, aşk nesnesinin seçimine katkıda bulunur. Böylece, fallusun sahibi, sevgi nesnesi olarak kabul edilir. Bu feragat, edilgen isteklere ve sahip olunma arzusuna yol açar.

Öyleyse, erkek çocuklarda oedipus kompleksini yıkan şeyin -hadım edilmenin tanınması-, kız çocuklarda oedipal kompleksi başlattığını görürüz. (Freud,1924b; Mack Brunswick, 1940). Kız çocuğunun oedipal dileklerinden vazgeçmesini engelleyen, erkek çocuğunda olana benzer herhangi bir güç ya da koşul yoktur. Sadece fiziksel olgunluğun kısıtlamaları, ensest suçluluk duyguları ve mastürbasyon faaliyetinde yaşanan kalıcı narsis-

tik hasar birleşerek, oedipal düşlemlerdeki azalmaya neden olur ve gizil döneme girişini kolaylaştırır. Kız çocuklarında oedipal kompleks ergenliğe kadar çözülmez (Mack Brunswick, 1940); ya da belki daha sonra, bir çocuğun doğumu ile; ya da belki hiç bir zaman tam olarak çözülmez. Görebildiğimiz gibi, bu önemli çatışmaların ve onların çözümlerinin zaman çizelgeleri iki cins için, büyük ölçüde farklılık gösterir. Bu nedenle, şematik açıklamaların hayata tam anlamı ile uygulanamayacağı tekrar vurgulanmalıdır. Örneğin, kız çocuğunun edilgen (pozitif) oedipal durumu, annesini önemli, haz veren ve onu koruyan bir kişi olarak görmeye devam ettiği gerçeğini ortadan kaldırmaz: Greenacre'nin (1948) sözleriyle, anne, gıda ve sıcaklık veren olmaya devam eder. Kız çocuğunun negatif ve pozitif oedipal kompleksi birbirine karışır ve değişen önem ile devam eder.

Oedipal arzulardan vazgeçme ile bağlantılı olarak mastürbasyonun reddi ya da bastırılması, normalde beş ile yedi yaşlar arasında gerçekleşir, kızın annesine olan bağımlılığının ve annesi ile olan özdeşiminin artmasına yol açar. Bu özdeşim, erken dönemde etken anne ile yapılan özdeşimden farklıdır, annenin, anne ve eş olarak rollerini ve annenin, kız çocuğunun babası olan kocası ile ilişkisini ve ona yönelik davranışlarını da kapsar. Ayrıca annenin ev ve toplum içindeki sosyal rolünün farkındalığını da içerir. Normal seyrinde, kız çocuğu oedipal babadan vazgeçerek oedipal anne ile özdeşleşir. Ama kız çocuğu benlikte bir bölünme ile sapkın bir sonuca yönelebilir. Bu durumda, kız çocuğu gerilemeci bir çözüme başvurur; oral yöntem ile uyumlu bir şekilde, babayı içine alır (Sachs, 1929) ve onu kendisinin bir parçası yapar ve aynı zamanda preöedipal anne ile kaygılı ve inatçı bir bağımlılık içinde yaşamaya devam eder. Kişi, babayı içe alarak dış dünyadaki sevgi nesnesinden vazgeçer fakat onunla bütünleşerek onun varlığını kalıcı olarak korur bu şekilde Oedipal özne ve nesne ikiliğini bulanıklaştıran bir kimlik yapılandırır. Her ne olursa olsun, bu yapılanma, kız ergenlik dönemine girip, biseksüelite sorunsalını çözmek zorunda kaldığında bir çıkmaza neden olur. Ergenlik çatışması olarak görünen problem daha yakından incelendiğinde, nedeninin erken dönem benlik yapılanmasındaki eksiklikler olduğu ortaya çıkar

İlkel edilgen oral bağımlılıktan, edilgen genital alıcılığa geçme yoluyla ilerleme, birincil anne-çocuk ilişkisinden kökenini alan çocuksu, pregenital cinselliğin güçlü bir şekilde bastırılmasını gerektirir. Erkek çocuğun aynı kişiyle bağlantılı olarak psikoseksüel gelişimine

devam etmesi, onu pregenital cinselliğin yoğun bir şekilde bastırma zorunluluğundan kurtarır. *"Cinsiyetler arasında en büyük farklılıklardan biri de, kız çocuğunun çocuksu cinselliğini büyük ölçüde bastırmasıdır. Nevrotik durumlar dışında hiç bir erkek çocuğu benzer bir bastırmaya başvurmaz."* (Mack Brunswick, 1940). Bastırmadaki bu nicel farklılık, ergenlik öncesi erkek ve kızların davranış çeşitliliğine ışık tutar.

Oedipus kompleksi kız çocukları için ikincil bir yapılanma olduğu için, kız çocuğu birincil (arkaik) nesneden vazgeçmesini sağlayacak ve gerileyici çekime karşı savunma işlevi görececek ruhsal araçlar geliştirmelidir. Bu araçlar, erkeklerin aynı sorunsala karşı geliştirdiği araçlardan tamamen farklıdır. Erkek çocuklar için ana görev erken dönemdeki edilengiliğinden vazgeçmek iken, kız çocukların ana görevi ilk sevgi nesnesini terk etmektir. Erkek ve kız çocukların her ikisi için de paralel olan görevler, nesne sürekliliğini sağlamak, çift-değerliliğin üstesinden gelmek ve böylece ilerlemenin, sabit (çiftdeğerlilik sonrası) ilişkiler kurmasını mümkün hale getirmektir. Bu önemli görevler ruhsal bütünleşme ve farklılaşmalardaki önemli odak noktalarını içerir. Erken çocukluktaki deneyimlerin travmatik ya da aşırı haz verici (gratificatory) doğası potansiyel gelişimsel başarısızlıklara neden olan odak noktalarının ortaya çıkmasına yol açar. Bu iki uç durum da ergenlikte tüm gücüyle kendini gösterecek olan saplantı noktaları oluşturur. Gerçekten de bu saplantı noktaları ergenlik krizinin yapılanmasından sorumludur.

Küçük çocuğun dürtüsel gelişimini keşfetmenin yanı sıra, ruhsal aygıtın iç dengesini (homeostatic) koruyan gücü de incelemeliyiz. Benlikte yer alan bu güç, bedenin ilerleyen olgunlaşmasını, işlevini ve yapısını örnek alır. Bu bağlamda, giderek karmaşılaşan içgüdüsel dürtüler, bilinç, algı, biliş ve eylem üzerinde kontrolü (zamanlama ve yönlendirme) kazanan bir düzenleyici sistem olarak anlaşılabilir. Bu şekilde benlik, kişiliğin bütünleşmesinde geline seviyeyi korur. Benlik, dürtü ile dış dünya arasında arabuluculuk yapar. İdeal olarak en az kaygı ile en çok tatmini sağlamaya çalışır. En sonunda üstbenlik adıyla farklı bir yapı olarak ortaya çıkacak benliğin ketleyici ve sansürleyici etkileri, çocuğun zihinsel yaşamının erken bir dönemde ortaya çıkar.

Benlik, idin içinden doğar ve çocuk, oral doyumun kendisinden ayrı bir nesneye (meme) bağlı olduğunu farkettiğinde idden ayrılır. Bu yüzden benliğin ilk sınırları bedenin sınırlarıdır. Bu sınırlar bellek ve algı ile desteklenir. Bellek ve algı, çevrenin ruhsal tem-

silinin oluşturulmasını ve çevre ile etkileşim kurulmasını (deneyim) sağlar. Benlik temel modelini, erken dönem haz-hoşnutsuzluk deneyimleri ile bebekte iz bırakan çevresel koşullardan alır. Bu koşulların kendisi benlik yapısında içselleştirilir. (A. Freud, 1954). En erken dönemde dış çevre ile ilişkiler haz-hoşnutsuzluk ilkesi ile işler ve oral bir yöntem kullanır. Bu yöntem, içe alma (içe yansıtma) ya da tükürmek (spiting out) (yansıtma) işlemlerinden oluşur. Bunlardan ilki özdeşim mekanizmasının öncülüken, ikinci de bastırma mekanizmasının öncülüdür. Özdeşim ve bastırma mekanizmasının ikisi de yalnızca gerçeklik ilkesi kurulduktan ve çiftdeğerliliğin üzerinden az da olsa geldikten sonra faaliyete geçirilebilir. Bu faaliyetin zamanlaması, algıdaki, devinimdeki ve özellikle de dil gelişimindeki olgunlaşmaya bağlıdır. Erken özdeşimsel süreçlerdeki başarısızlık ve kimlik devamlılığı ve gerçeklik algısı için anneye aşırı derecede uzun ve yoğun bağımlılık - genel olarak ifade etmek gerekirse çevreye- benlik otonomisini kurmak açısından çocuğu aşırı derecede kırılgan hale getirir. Böylesine bir çocuk, kaygısını tolere edilebilir boyutta tutmak için sonsuza kadar beslenmek ve teskin edilmek zorundadır.

Tuvalet eğitimi ile birlikte, sevgiyi kaybetme korkusu ön plana çıkar ve kaygı büyüğü düşünceler tarafından kontrol edilir. Bu tür kontrol tarzından, kompulsif davranış ile yakından ilişkili olan “yapma-bozma” mekanizması ortaya çıkar. Dışkısal dürtü ve onunla ilişkili dürtüler ile başa çıkmak için gösterilen en radikal girişim “tersine çevirme” ya da tepki oluşumu mekanizmasıdır. Bu girişim, merhamet ve iğrenme duygulanımlarını ortaya çıkarır ve gerçeklik ile sosyal normlara uyum sağlamayı sağlar. Buna ek olarak, ebeveynin arzuları ile özdeşim kurarak ebeveynsel sevgiyi güvence altına alır. İyi hissetmenin ve huzurlu hissetmenin bir kaynağının da sevilme olduğu farkına varır. Dış dünyanın nesnelere olan ilgi bu dönemde artar: entelektüel araştırmalar ve merak çocuksu zirvelerine ulaşır. Ve çocuğun gözlem gücü çocuğun zekasını keskinleştirir. Oyun, hayal gücünün zenginliğinde ortaya çıkar ve ruhsal eyleme katılır. Çocuk oyun içinde tekrarlarla kaygıyı bağlar ve gece gündüz aklından çıkmayan çatışmalı veya travmatik etkileri yavaş yavaş asimile ederek kaygının üstesinden gelir.

Çocuk sfinkter kontrolüne, koordine devinimlere, dile, algıya ve bilişsel işlevlere sahip olduğunda, çocuğun öfkesine işaret eden gurur ve coşku duygusu ortaya çıkar. Bu ruh hali ise, oedipal özelemler ve olgunlaşmamış olmanın farkındalığı ile eninde sonunda sö-

ner. Gerçeklik ilkesinin egemenliği altında olan çocuk, oedipal bağlılıkta ise sadece geçici bir rahatlama bulur. Bütünlüğünü, özdeşimle ve daha sonra kaygının üçüncü kaynağı olacak olan ve bundan sonra hesaba katmak zorunda kalacağı üstbenliği sağlamlaştırarak korur.

Gizil dönemde oedipal arzularını yoğun bir şekilde bastırmak zorunda kalan erkeklerin tersine kız çocuklarında oedipus kompleksin ergenliğe kadar çözülmemesi, üstbenlik gelişiminin cinsiyetler arasında farklılaşmasına neden olur. Sonuç olarak Oedipus kompleksinin mirasçısı olan üstbenlik, erkeklerde kızlara oranla daha katı ve serttir. Oedipal libidonun yoğun bir şekilde bastırmaları nedeniyle, erkekler daha gerçeklik odaklı bir zihin yapısına ve daha net beden imgesine sahiptir. Tersine kızlar hiç bir zaman bastırmanın sadeliğini ve açıklığını kazanamazlar. Erkeğin daha net beden imgesi olması aynı zamanda, genital organının olarak açıkta olmasının ve algısal (hem görsel hem de dokunsal) ulaşılabilirliğinin bir sonucudur. Kadın genitalinin içe doğru olması nedeniyle, doğrudan gözlemsel somutluğa daha az izin verir. (Freud, 1925; Greenacre, 1948) Klitorisin dokunma duyusu ile bağlantılı duyumları, kızın genital organının ruhsal görüntüsünü bir araya getirdiği göstergeler olarak hizmet ediyor olmalıdır.

Bir kez daha kız ve erkek çocukların erken duygusal gelişimindeki temel farklılıklara dikkat çekmeliyim. Erkek çocuk, çok köklü bir şekilde oedipal arzularını bastırır bunun sonucu olarak çok sert bir üstbenlik geliştirir. Kız çocuğu ise pregenital arzularını güçlü bir şekilde bastırır. Bunun sonucu olarak ergenliğin başlangıcında içgüdüsel gerginlikler yükselmeye başlar başlamaz, genitalite, hızlı ve kesin bir şekilde kendini gösterir. Gizil dönemde erkeğin çok daha güçlü bastırma kullanılmasının bir nedeni edilgenliğinden radikal bir şekilde vazgeçmesidir ve bu durum kızların etken pozisyonundan vazgeçmesi ile eşdeğer değildir.

Oedipal çıkmaz ile kesintiye uğrayan psikoseksüel gelişim ergenlikte tekrar devam etmeye başlar. Erken dönemlerde der Freud, ayrı dürtü bileşenleri birbirlerinden bağımsız olarak doyum peşindedirler, fallik dönemde, diğer bileşenleri genitalin üstünlüğüne tabi kılınmasının ve genel doyum arayışını seksüel işleve doğru koordine etmeye başlanması ilk işaretleri ortaya çıkar. Tüm örgütlenmeye ergenliğe ya da genital döneme kadar ulaşmaz. (Freud, 1938b)

Dikkatimizi, erken çocukluk döneminde ortaya çıkan içgüdüsel yaşamın ve benlik gelişiminin tüm yönlerini temsil eden bu büyük olayların, ergenlik süreci üzerindeki farklı etkilerini nasıl ortaya koyduğu konusuna çevireceğiz.

2.Erken Çocukluk ve Judy

Ergenlik süreci ile ilişkili olan önemli gelişimsel dönemleri tanımlamak görece kolay olsa da ergenlik ile çocukluk arasındaki bu bağlantıları sistematikleştirmeye çalışmak karmaşık ve zor bir girişimdir.

Bu bölümde, ergenlik ile erken çocukluk arasındaki karşılıklı ilişki, Judy adında ergen bir kızın öyküsü ile gösterilecek ve Judy'nin ergenliği, psikolojik gelişiminin devamlılığı içerisinde izlenecektir. Daha ayrıntılı olarak açıklamak gerekirse, Judy'nin ergenlik çatışmalarının yanı sıra, erken çocukluk dönemindeki uyumsal başarılarını ve başarısızlıklarını izleme girişiminde bulunulacaktır.

Öğretmenleri ve ailesi, Judy'nin ergenliğe girdikten sonra değişim geçirdiğini ve sürekli endişeli ve sıkıntılı olduğunu fark etti. Judy'nin bu durumunun geçen birkaç yıl içinde gelişim göstermemesi rehberlik servisinin dikkati çektiğinde Judy 14 yaşındaydı.

Öncelikle, terapinin gidişatının bu vaka sunumunda bizi ilgilendirmeyeceğini belirtmek gerekiyor. Bununla birlikte, terapinin yan ürünleri - Judy'nin kişilik örgütlenmesinin kökensel ve dinamik yönlerinin aydınlatılması- onun bütün gelişiminin yeniden inşasında kullanılabilecek değerli bilgileri temsil etmektedir. Bu vaka öyküsünün sıra dışı özellikler içerdiği doğrudur öte yandan bu durum, kişisel deneyimler alanındaki her öykü için aynı şekilde geçerlidir. Judy'nin durumunda, kardeş dizilimi, ortaya çıkmakta olan duygusal örüntüleri net bir şekilde görebilmemize olanak tanıyan somut veriler sunmaktadır. Judy vakasının yeniden yapılandırılmasının net bir şekilde izlenebilmesi, inceleme açısından avantaj sağlamaktadır. Judy'nin ergenliğinin gelişiminin temel özellikleri, klinikte üç yıl boyunca kendilerini gösterdikleri gibi anlatılacak ve bu sunumdan sonra ise, Judy'nin ergenlik dönemindeki belli bir krizi ortaya çıkaran spesifik bir travmayı izleyerek Judy'nin erken çocukluk döneminin bazı yönleri tartışılacaktır.

A. Judy'nin Ergenliği

Judy kendisini mutsuz ve sinirli biri olarak tanıttı. Sivilcelerden dolayı yüzü çirkinleşmişti ve sürekli olarak tenini kaşıyarak ve kopararak durumu daha da kötü hale getiri-

yordu. Kendini çirkin hissediyordu ve tüm zamanını evde kitap okuyarak geçiriyordu. En ufak bir kışkırtmada Annesi ile kavga etmeye başlıyor ve onu anlayışsız olmakla, kızını anlamaya çalışmamak ile suçluyordu.

Judy üçüzdü ve diğer iki kardeşi erkekti. Judy, annesinin ilgi ve alakasını erkek kardeşlerine verdiğini hissediyordu. Kendisini ondan altı yaş büyük abisine yakın hissediyordu. Abisi, onun bu kardeşçe duygulanımlarını hiç bir zaman kabul etmese de, Judy'nin duygusal gelişiminde en önemli aile üyesi olarak kalmaya devam etti. Judy üçüz olduğundan, paylaşmak onun hayatında büyük bir yer kaplamaktaydı. Ergenlikle birlikte, pişmanlık ve bunaltıcı ruh halleri ile öfke ve umutsuzluk arasında gidip gelmeye başladı. Baş ağrıları nedeni ile beyninde bir hastalık olmasından korkmaktaydı. Ölüm ve intihar onun düşlem dünyasını doldurmuştu. Arkasından yas tutanların -özellikle ebeveynlerinin- vicdan azabı ve kederle dolduğu sahneleri hayal ediyordu.

Judy ebeveynlerini sevmediğini hatta bazı zaman onlardan hoşlanmadığını farkettiği için acı çekiyordu. Bu tür düşünceler On Emir'e aykırıydı ve Judy günah işlediğini düşünüyordu. Terapisti ile tanıştığında ilk söylediği cümle "Sorunumun ne olduğunu biliyor musun? Annemi sevmiyorum." olmuştu. Ergenliğin başlamasıyla birlikte, on yaşında, bu duygular Judy'e eziyet etmekteydi ve Judy'i öfke ve umutsuzluk duyguları altında ezilmekten korkutacak kadar güçlenmişlerdi. Akranları ile herhangi bir arkadaşlık ilişkisi ya da yetişkinler tarafından gösterilen herhangi bir ilgi, duygusal ihtiyaçlarının büyüklüğü nedeni ile hızlı bir şekilde hayal kırıklığına dönüşüyordu. Judy, insanlara ilk önce çirkin tarafını göstermekteydi, nadiren ve sadece kısa anlar için, aslında olabileceği ve olmak istediği, samimi ve tatlı tarafını başkalarının görmesine izin vermemekteydi.

İçsel çatışmaları Judy'nin okul performansını hiçbir zaman engellemedi, hatta okulda her zaman çok iyiydi. On üç on dört yaşlarında, yoğun kaygıya neden olan çalışmaları onun için çok önemli olmaya başladı. Sınav gününün öncesinde uyuyamıyordu ve akademik savaş alanında tökezleyip düşmekten çok korkuyordu. İyi not almadığı neredeyse hiç sınav yoktu. Judy, hayatı okuldaki başarısına bağılıymış gibi davranmaktaydı ve ailesinin ilgisizliğine ve cesaretini kırmasına rağmen üniversiteye gitmeye karar verdi. Kız çocukların erkek çocukların okuyabilmesi için üniversiteye gitmemesi fikrine karşı çıktı. İyi bir kızın mümkün olduğu kadar çabuk para kazanmaya başlaması ve evlenene kadar ça-

lışmaya devam etmesi gerektiğini iddia eden ebeveynlerini bencillikle suçluyordu. Judy, ailesinin gelirinin düşük olduğuunu bilmektedir ve kriz zamanlarında, sosyal dayanışma-
nın yardımı, yoksulluğun aşığalayıcı bir alternatifiydi. Ailenin ekonomik olarak zorluk ya-
şadığı doğruydı ancak bunun da ötesinde, annenin kızını kaybetme korkusu, annenin,
Judy'nin yüksek öğrenim fikrine karşı çıkmasına neden oluyordu. Annesi gayet dürüstçe
ona, eğer üniversite mezunu olursa sosyal sınıfının dışında bir evlilik yapacağını ve sonra-
sında ebeveynlerine yukarıdan bakacağını, hatta onları görmezden geleceğini söyledi. Di-
đer zamanlarda anne mantıksız bir şekilde yüksek sesle (bu aile içinde alışılmış bir şeydi)
"Charlie'nin üniversiteye gitmesine izin ver lütfen, kardeşin hiçbir şeyde iyi olmadı ve
üniversiteye giderek bir çok şeyi telafi edebilir." demektedir. Judy'nin, okulda erkeklerden
daha başarılı olduğu için annesinin kendisine küskün ve kızgın olduğuunu hissetmiş olma-
sında şaşılacak bir şey yoktu. Judy, annesinin, daha az başarılı oğullarının toplum tarafın-
dan tanınması için kendi arzularını bastırdığı ve başarılarını küçümsemediği konusunda
ikna olmuştu.

Judy, yüksek öğrenim görmesi gerektiğini düşünüyordu. Ancak, ailenin en parlak ço-
cuğu olmasına ve öğretmenleri tarafından sıklıkla "yetenekli" ve "dahi" olarak anılmasına
rağmen, bu iltifatlarla açık bir şekilde dalga geçen annesi, onu küçümsemektedir. Judy,
zekası ile gurur duyuyordu ve annenin ortamda olduğu zamanlarda da bunu kardeşleri-
nin yüzüne çarpardı. Aile içinde Judy'e çok bilmiş lakabı takılmıştı fakat kimse akademik
başarısını görmezden gelemiyordu. Öte yandan bu başarı, çevresine karşı taleplerini ko-
rumasına yardımcı olsa da bir zevk ya da tatmin kaynağı olarak fayda vermemektedir
tam tersine sürekli olarak bir kaygı kaynağı olmaktadır. En dikkat çekici olanı, hemşire
olmak ve nihayetinde hemşirelerin öğretmeni olma konusundaki şaşmaz kararlılığıydı. Bu
meslek seçiminden hiçbir zaman sapmadığı gibi bu seçimin doğruluğundan hiçbir zaman
şüphe duymadı.

Judy, yakın arkadaşları olmamasının sıkıntısını çok yoğun yaşamaktaydı. En çok iste-
diği şey iyi ve yakın bir kız arkadaşının olmasıydı. Bir kız tarafından gösterilen herhangi
bir arkadaşlık işareti, onda son derece talepkar ve sahiplenici olan çok yoğun duygulanım-
lar yaratmaktaydı. Bu da potansiyel arkadaşının geri çekilmesine neden oluyordu. Sonra-
sında ise Judy kendini terkedilmiş, yalnız, kıskançlık ve haset ile dolmuş hissediyordu.

“Yabancı (Outsider) olduğu için mahçup hissediyordu. Kızlar çift halinde gezerken o tek başına onları takip ediyordu. Bu durumu “Ortada yürümeyi severim” şeklinde ifade etmekteydi, benzer şey 11 kişi olarak gittikleri kampta da gerçekleşti. Kendisini tuhaf, fazladan eleman olan 11. Kişi olarak görmekteydi. İnsanları ne zaman görsen bu “yabancı” olma fikri kendini tekrar etmekteydi. Zaman zaman, insanlardan kaçınmak en iyi seçenek gibi geliyordu. Böylece kimseyi görmez ve kimseye haset duymazdı. Kendisini kitaplara gömmek, sosyal çevreye karşı içinde oluşan öfkeden korunma yoluydu ve bu öfke onu korkuttukça sosyal izolasyona sığındı.

Bu izolasyon dönemlerinde, Judy depresyona girmekte ve ağlamaktaydı. Evdeyken, acı verici bir ayrı olma hissi onu boğmaktaydı ve umutsuzca annesinin arkadaşlığını arzuladı. Terapistine gözyaşları içinde, bir zamanlar annesine güvenmek istediğini ancak annesinin onu anlamada tekrar başarısız olduğunu anlatmıştı. Annesine, tanıdığı bir kızın herşey anlatabileceği tıpkı kız kardeşi gibi olan bir anneye sahip olduğunu kendisinin de onun gibi birisine sahip olmak istediğini anlatmıştı. Annesi “Bana her şeyi anlatabilirsin” diye yanıtlaması üzerine Judy, “Sana güvenemem” karşılığını verdi ve sonrasında annesi Judy'nin yüzüne tokat attı. Judy ironik bir şekilde “İşte bu çok anlayışlıydı!” yorumunda bulundu. Bu tür olaylar, annesi ile arasındaki güçlü bağı azaltmamaktaydı ve Judy yardım, sevgi ve anlayış ararken sık sık annesine yönelmekte, yardım aramadığı diğer zamanlarda ise tüm sorunları için annesini suçlamaktaydı. Terapistine, terapistinin aynı zamanda annesinin de terapisti olmasını istemenin ergen bir kız için alışılmadık bir istek olup olmadığını sorarak, anne ile bütünlüklerin kurabileceği herhangi bir durumun arzulandır olduğunu hissettiğini göstermekteydi. Söylemeye gerek yok ki bu tür arzular ve umutlar her zaman parçalanmaya mahkumdur.

Judy'nin annesine karşı hissettiği çelişkili arzular, aralarında bitmeyen savaşılar neden olmaktadır. Judy annesinin ona bir çocuk gibi davrandığından şikayet etse de yine de, annesinin taleplerine boyun eğmekteydi. Bir keresinde, Judy, annesini, parasını nasıl harcayacağı konusunda ona ders vermek ile suçladı. (“Bana nasıl düşüneceğimi ve ne olacağımı söylüyor!”), aynı zamanda annesini hissettiği ya da istediği herhangi bir şeyle ilgilenmediği için suçlamaktaydı. Ona hiçbir şey öğretilmediğinden ve ne öğrendiyse bunu kitaplardan öğrendiğinden dolayı şikayet etmekteydi.

Bu bağlamda Judy'nin menstrüasyon hazırlanması özellikle önemlidir. Annesi, Judy yaklaşık on yaşındayken ona adet hakkında bilgi vermişti. Judy'nin hatırladığına göre, annesi "*Yakında her ay olacak bir şeyler olacak*" der ve bunun üzerine Judy kaygılı bir şekilde ne olacağını sorar ancak altığı tek cevap belirsiz bir ipucu olur: "*Göreceksin fiziksel bir şeyler olacak*". Bu belirsizlik onu korkutur ve aynanın önünde ayakta durup kendisine bakar ve kendine ne olacağını merak eder. Çok korkunç bir şey beklemektedir. "*Acaba her ay burunmda ya da sırtımda bir benek çıkacak olabilir mi?*" Judy, 11 yaşında girdikten sonra bir gün uyandığında çarşafında kan lekesi buldu. Çok korktu, annesine koştu ve çığlık atarak "*Anne, ölüyorum, ölüyorum, ölümüne kanım akıyor*" Annesinin tek cevabı "*Şimdi bir kadın oldun*" oldu. Judy açıklama için annesine yalvarsa da, annesi sadece bir gün yaşlandığında anlayacağını söyledi. Yaklaşık bir yıl sonra, Judy bilgi için bir kuzenine danıştı ve sonunda her şey ona açıklanmış oldu. Ancak, evlilik, mastürbasyon, ya da eşcinsellik hakkında düşünmeye çalışırken hala kafası karışmaktaydı. "*Beni bu kafa karışıklığından kurtaran tek şey kitaplardı.*" Erken ergenlik döneminde Judy, cinsellikten korkmuş haldeydi. Bir gün, amcasının evinde bir kaza olduğunu, kuzeni için bebek bakıcılığı yaparken ve amcasının kendisinden önünde soyunmasını istediğini söyledi. "*Tabi ki yapmadım*" diye ekledi ve amcasının onun "*her yerine*" nasıl dokunduğunu açıklayarak devam etti. Amcasının niyetinin ne olduğunu asla hayal edemezdi, sadece amcasının daha uzun süre ona dokunmasına dayanamayacağını biliyordu. "*Neredeyse aklım çıkmıştı,*" dedi ve gizemli sözleriyle anlatısını tamamladı, "*Babam, o bana asla dokunmaz.*"

Judy bedensel temasa çok yoğun tepki veriyordu. Bu Judy'nin duygusal hassaslığının bir fiziksel sonucuydu. Judy, annesinin sevgisini gösteriş şeklini reddedilme olarak hissetmekte ve diğer insanlarla ise fiziksel yakınlık kurmaktan çekinmekteydi. Öte yandan, Judy yıllardır yalnız olmaktan korkmaktaydı. Hala annesi ile yatmakta ve ilginç olarak yatağını ayırma konusunda herhangi bir girişimde ise bulunmamaktaydı. Annesiyle uyuması bir zorunluluk değildi çünkü haftasonları baba işe gitmediğinde Judy, salonda yatabiliyordu. Sadece isteksizce ebeveyn yatağındaki yerinden vazgeçmekteydi. Aile daha büyük bir eve taşındığında, Judy kendi odasına sahip olsa da, bu uyku alışkanlığı değişmeden kaldı ve hem anne hem de Judy uzun bir süre bu alışkanlıktan terapistte bahsetmediler. Judy nihayet bu "sırrı" kabul ettiğinde, utandı ve bolca kızardı. Judy sonunda uyku düze-

ninin tatmin edici olmadığı konusunda şikayet etmeye başladı fakat onu değiştirmek için herhangi bir girişimde bulunmadı. Huzursuz uykularda Judy, sıklıkla annesine tokat atmakta ya da kolunu annesinin yüzüne koymaktaydı ve annesine anlaşılmasız gelen sinirli kelimeler mırıldanmaktaydı. Judy bu gece sahneleri ile ilgili hiçbir şey hatırlamıyordu. Bu bilgiler terapistin anne tarafından verilmişti.

Sonunda kendi yatağını satın alması ile Judy, annesinden fiziksel olarak ayrılmış oldu. Bu adım aynı zamanda çatışmalarının kendisinin olduğunu ve çözümün annesel koruma ve tatminden başka bir yerde olduğunu kabullenmesinin habercisiydi. O zamana kadar, uyumadan önce yatakta samimi ve içten konuşmalarla mükemmel bir şekilde tatmin olan yakınlığa dair arzusuna karşı koyamıyordu. Yalnız başına uyurkeni uykuları çok rahatsız geçmekteydi. Her zaman rüyalarına cinayet şeklinde giren ölüm hakkında, onu çok korkutan kabuslar görüyordu. Judy her zaman yalnız kalmaktan korkmaktaydı. Şimdi yalnız kalmak, gelecekte yalnız kalmak. Onu korkutan düşünceler bir cümle ile özetlenebilir. *"Belki kimse beni sevmeyecek ve belki de ben kimseyi sevmeyeceğim"* Bu kuşklar tarafından kuşatılırken kötü ve bencil biri olduğunu düşündü: Kendisi gibi bir insan var olmasaydı daha iyi olmaz mıydı? Kendi kendini mutsuz ettiğine ilişkin düşüncesinden hiç bir zaman tam olarak kurtulamadı; suçluluk hissi çok ağırdı. İntihar ettiği gündüz düşlerinde, kendini nehirde batarken görüyordu. İnsanlar bir süre mektup yazarlardı ve daha sonra yaşadığını bile unutturlardı.

Bu kasvetli ruh halleri, özellikle arkadaşları ile birlikteyken deneyimlediği canlı anlar ile zıtlık içermekteydi. Böyle nadiren de olsa, şapşal, şakacı ve kaygısız olabilmekteydi. Bir gece, bir kız arkadaşı ile çok eğlenceli bir gece geçirdi. İki kız da 13 yaşındaydılar ve ikisi de uçarı hareket etmişler ve düşlemlerinin kendilerini sürüklemesine izin vermişlerdi. Buckingham Palace sarayında yaşadıklarını, çok güzel elbiseler giydiklerini, sarayın mobilyalarını ve eşyalarını düzenlediklerini, uşaklara emirler yağdırdıklarını ve kendi şapşallıklarına güldüklerini hayal ettiler. En sevdiği gündüz düşlerinde, şimdi ile geleceği karıştırarak aile yaşamını yeniden yaratırken, annesi ve üç kardeşi orada bulunurken babası hiç ortaya çıkmazdı. Judy'nin eşcinsel hali kısa sürdü, mutsuzluk onu kolayca yakaladı. Hasta olan ya da ölen yabancılar hakkında bir şey duysa yada yolda ölü bir köpek görse, gözleri dolar ve kendisi için sessizce ağlardı.

Daha iyi bir insan olma çabasıyla, Judy modern yaşamın yüzeyselliğinden, insan varoluşunun daha derin anlamlarını aramaya yöneldi. Bu anlamların dini inançlarda yada birisinin görüş ve fikirlerine sadakatte bulunup bulunmayacağını bilmiyordu; ve her ikisini de denerkenhiç bir zaman tatmin olmadı. Judy yeni bir liseye gitmeye başladığında annesi binanın kötü şartından şikayet etti, ancak Judy okulu överek, temiz duvarların ve koridorların önemli olmadığını ifade etti. Annesinin aptallığının, sadece şeylerin görünüşünü fark etmesi ve asıl önem taşıyan içerik, düşünce gibi şeyleri görmezden gelmesi olduğunu söyledi. Bu tür söylemler Judy'yi birçok tartışmanın içine soktu ve ona bir züppe olma ününü kazandırdı.

Judy, ailenin dışındaki erkeklerin yanında hiç rahat hissetmiyordu. Kendini seilmeyen ve asla sevimli biri olarak görüyordu. Güzel olmadığı için erkeklerin ondan hoşlanacağına kendini ikna etmişti. Kız arkadaşları güzeldi ve onların bu konudaki başarıları onu haset ile dolduruyordu. Judy daima dışarıdan bakan biriydi, bir yabancıydı. Çevresindeki ergen kızların ustaca oynadığı aşk oyunu, Judy için bir bulmacaydı. Bir süreliğine erkeklerle ve kızlara benzer şekilde davranarak onda anksiyeteye yol açan farklılıklarını ortadan kaldırdı. Birçok olay, Judy'nin kendi arzularının ve duygularının gücünden korktuğunu açık bir şekilde gösterdi. Kampta, mutlu ve eşcinsel hissettiği bir danstan sonra bayıldı. Bir yıl sonra, yine kampta, bir çocukla gölet boyunca yürürken garip bir hisse kapıldı; aniden genci suya iteceğinden korkmaya başladı. Tecavüz fantezileri ve fiziksel şiddet ile sıcak bir sevgi arzusu çelişiyordu. Terapisti ile gölet sahnesi üzerinde düşünen Judy, hayatında hiç öpülmediği için oğlan tarafından öpülmek istediğini itiraf etti. Ama ekledi, "cinselliğin öteki tarafı" onu hala korkutuyordu. Terapiste öfke ile sordu "Birine aşık olduğunu nasıl anlarsın?" Aşkın eşlik etmediği cinsel arzular tarafından baştan çıkarılma korkusu gözünde büyümekteydi. Keşke annesi onu daha nazikçe ve daha az gaddarca bir şekilde cinsellik ile tanıştırsaydı diye düşündü Judy, her şey onun için çok daha farklı olurdu.

Judy'nin sosyal hayatı, ona diğerleri kadar iyi olmadığını sürekli olarak hatırlatmaktaydı. Bu yüzden, erkekler için çekici olamadığını düşünmekteydi. Sadece arkadaşlığa olan ihtiyacından ve sevgiye olan ihtiyacından kurtulmak için okul danslarına, "Y" partilerine, kulüp buluşmalarına, politik toplantılara gitti.

Sosyal başarısızlıklarından kendi yetersizliğinin, alçaklığının ve nezaketsiz hislerinin sorumlu olduğunu düşünüyordu. Böyle zamanlarda Judy, her zaman kendisinde fiziksel olarak yanlış olan bir şey olabileceği fikrine geri dönüyordu. Bu korkunun geçerliliğine hiçbir zaman tam olarak ikna olmamıştı ancak bedensel sağlamlığı hakkında belirsizlik hissi, ergenlik yıllarında bir süre onunla kaldı.

Judy, zamanının çoğunu aile ile bitmeyen tartışmalarda geçirmekteydi. Can sıkıntısını herkese gösteriyordu ve odasındaki dört duvara bakmak zorunda kaldığı için dönüşümlü olarak annesini ve kendini suçluyordu. Judy çok nadir olarak babası hakkında konuşuyordu; babasını neredeyse hiç tanımadığını ve onun hakkında çok az şey hatırladığını hissediyordu. Bir keresinde, görüşme enasında babası hakkında düşünürken, bir kaç dakika sessiz kaldı ve alt dudakları titremeye ve göz yaşları akmaya başladı ve *"Çocukken bir babam olmalıydı çünkü şu an bir babam var. Orada olmalıydı ama onu hatırlayamıyorum. Neredeydi o? Neden yanımda değildi? Beni hiç umursamıyor muydu?"* ve ironik bir şekilde babasının midesinden başka bir şey sevmediğini ekledi. Göz yaşları içinde, en büyük korkusunun seviilememek olduğunu açığa vurdu.

Judy'nin ergenlik döneminde tekrar deneyimlediği depresif ruh hali kendiliğinden ortadan kalktı ve daha neşeli bir ruh haline büründü. Böyle bir zamanda aşık oldu. Billy ile tesadüfen tanışmıştı ve gizlice uzaktan ilişki kurmaya devam etti. Penceresinden, işe gidip gelen, bisiklete binen Billy'i izledi. Bunları yaparken kendini bir röntgenci gibi hissediyordu ve kendine casus demeye başladı. Nihayetinde Billy ile tanıştı ve beraber dışarı çıktılar. Her şey Billy kısa bir süre sonra şehir dışına taşındığında sona erdi. Judy, terapistine geceleri Billy'i hayal ettiğini ve gündüzleri onun hakkında düşündüğünü söylemekten çekinmiyordu. Bu dönemde okuldaki kızlar arasında moda olan bir akım, Judy'nin hayal kurma ihtiyacıyla iyi uyum sağlamıştı ve aynı zamanda onu bu eğlenceye katılan akran grubunun bir parçası haline getiriyordu. Bu akım, kağıt bebek erkek arkadaşı hakkında hikayeler oluşturmaya dayanıyordu. Yani bir kız tarafından, diğerlerine anlatılmak üzere yaratılan fakat gerçekte olmayan bir erkek arkadaş. Bu akım bir kıza, erkek arkadaşına sahip olması gerekmeden, erkek arkadaş hakkında konuşma şansı veriyordu ve üstelik bu konuşma yalan sayılmıyordu çünkü diğer kızlar ile ortak bir oyun alanı içerisindeydiler. Zaman zaman gerçek ve kurgu bulanıklaşmaktaydı — örneğin, Judy'nin dahil olduğu tüm

grup, kızlardan birinin nişanlanması karşısında heyecana kapılıp, esrime haline girdiler. Daha sonra gerçeklik üstün çıktı ve hepsinin akli başına geldi. Sonuçta bu sadece kağıt beğin nişanıydı. Judy o zaman on altı yaşındaydı ve kendisinin oldukça çocuksu davranışını düşündü yine de moda olduğu dönem içerisinde bu aptalca oyun onu eğlendirmişti. Bu paylaşılmış gündüz düşü durumundan kısa bir süre sonra Judy, eleştirisi ile gününü karartan, övgüsü ile ise gününü aydınlatan erkek öğretmenlerinden birine bağlandı. Öğretmeni hakkında gerçek bir güven ve sevgi ile konuşuyordu ve bu yeni deneyimi "Tek bildiğim ondan hoşlandığım, babam hiçbir zaman bana onun gülümsediği gibi gülümsemedi; babamın yanına hiçbir zaman gidemedim ama Bay.X'in yanına gidebilirim o ilgili birisi ve benimle ilgilenir " diyerek özetledi.

Judy on beş yaşındayken, yirmi bir yaşında olan abisi evlendi ve Judy düğünde bir nedime oldu. Düğüne kendini kaptırarak müstakbel gelin (bride-to-be) gibi davranarak düğünün gerçek bir üyesi olmuştu. Elbisesi ile son derecede mutluydu ve kendini aşk ve mutluluk düşlemlerine kaptırdı. Duygusal durumu coşkudan, erotik bir heyecana geçti; kızarması ile kıkırdamasını engelleyemiyor, gelinlik ile güzel elbiseleri düşünmeyi durduramıyordu. O zamanlar yalnız kalmak için çok isteksiz olmaya başladı. Bundan bahsetmişken, aslında geçici klostrofobik kaygı yaşadığını söylemişti; Çaresizce, mastürbasyon yapma isteğine karşı korumak için başkalarının varlığına ihtiyaç duyuyordu. Cinsel heyecan durumunda, dürtülerinin katı kontrol bariyerlerini aşmasından korktuğu için paniklemişti. Judy her zaman abisini, kardeş ve baba karışımı gibi sevmişti. Bu evliliğin, Judy'nin özgeci feragatı ile kutsanmış enest arzularını uyandırmasında şaşılacak bir şey yoktu. Bebek arzusu zar zor gizlenmişti ve abisinin evliliğinin ilk yılında, yengesinin hamileliği ilan edilir edilmez bilince çıktı. Bebek doğduğu andan itibaren Judy, birlikte iyi geçindiği tek şeyin abisinin bebeği olduğunu ifade etti. Bebeği çok sevmişti ve bir gün bu bebek gibi bir bebeği olmasını istediğini söyledi. Bunlar olurken Judy on altı yaşındaydı.

Judy heteroseksüel duygularını yavaş yavaş aile dışındaki insanlara doğru çevirdi; bir süre için hiç kız arkadaşı olmayan erkek kardeşlerinden Charlie ile dışarı çıktı. Judy bir erkek için sevgi ve bağlılık göstermeye başladığında annesi kızının nesne seçimini değersizleştirmeye çalışıyordu. Judy, annesinin kıskançlığını ve sahiplenici tavrının farkına vardı ve onlardan kurtulmak için, bağımlılık ihtiyaçlarından vazgeçmek ve cinsel arzularını

kabullenmek zorundaydı. Bir süre için şefkat ile şehveti birbirinden ayrı tuttu. Bir erkek tarafından cinsel olarak etkilendiğini hissettiğinde, ondan uzak duruyordu, ama uzak mesafeden ona "casusluk" yapıyordu. Daha sonra, kendini görece bilinçli olan, fahişe imgesi içerisinde, "çakırkeyf bir şekilde akşam karanlığında, bir gözünün üzerine büzülmüş bir bere ile bir telefon direğinin etrafında cilveli bir şekilde dolanırken" gördü ve alaycı bir şekilde, "Sonuçta bu nesil, Pat X çağında dünyaya gelmiştir" diyerek New York sosyetesinde sansasyonel bir fuhuş davasında yer alan bir eskort kıza referans yaptı. ... Çeşitli erkekler için özverili arzu ve sevgi duyguları ani bir şekilde doruğa çıktı ve çıktıkları gibi ani şekilde ortadan kayboldu. Kaygı ise tüm bu süreçlere her zaman müdahhil oldu.

Yenilgilerden ve hayal kırıklıklarından bağımsız olarak, Judy'nin sevgiye olan arzusu, onu erkeklerle yeni deneyimlere sürükledi. Bu gelişimin çeşitli aşamaları yavaş bir şekilde ilerleyici ve gerileyici hareketlerle geçildi. Judy on yedi yaşında, heteroseksüel doğrultuda, ailenin dışındaki (extrafamiliar) temel bilgilerin kabul edildiği duygusal gelişimin zirvesine çıktı, kademeli olarak cinsel dürtülerini daha doğrudan kabul etmeye, içgüdüsel dürtülerini kontrol etme konusunda kendine daha çok güvenmeye başladı. Judy'nin erken ergenliğinde açıkça görülen iki temel korkusunun -kontrolü kaybetme korkusu ve sevilemez olma korkusu- aynı paranın iki yüzü olduğu ortaya çıktı.

B.Gelişimsel Sürekliliğin Yeniden Yapılandırılması

Bu bölümde, Judy'nin erken dönem yaşantısının, ergenlikteki gelişimine etki eden yönlerine odaklanılacaktır. Gelişimin sürekliliğini kurarken, erken çocukluğun önemli duygusal örüntülerini takip edilecek ve aynı zamanda bu sürekliliği biçimlendiren olgunlaşma gibi iç faktörler de değerlendirilecektir. Bu çeşitli bileşenlerin etkileşimi, ideal iyilik halinin sürdürülmesinde temel düzenleyici etkinliği oluşturmaktadır. Sonraları, bu düzenleyici faaliyet, benlikteki gelişmelerle ve ayrıca psikoseksüel gelişimin pre-genital aşamalarının tasfiye eden belirli yöntemler ile bir çok değişikliğe uğrar. Burada dikkatimiz sadece ergenliğin öncülerine değil aynı zamanda bu uyumsal süreçlere ve onların öncüllerine odaklanacaktır.

Judy üçüz olduğuna ve kendisinden büyük bir tane de abisi olduğuna değinildi Ailesi, babanın düzenli bir işi olmadığından ve hali hazırda bir çocuğa zor baktıklarından, Judy ve kardeşlerinin doğduğu hamileliği planlamamışlardı. Anne bu hamileliğe boyun eğmek zorunda kalmıştı. Pratik durumların tersine baba ailesinin genişlediğini görmekten dolayı mutluydu. Anne ve babanın tutumundaki bu farklılık devam etti. Anne, çocukları tarafından tuzağa düşürülmüş yenilgiye uğratılmış hissederken, baba olumlu ve sıcak tavrını sürdürse de, büyük bir ailenin ihtiyaçları doğrultusunda çaba ve sorumluluğun paylaşılmasına çok fazla katkıda bulunmadı. Baba büyük bir aileye sahip olmayı seviyordu ama, kendi istediği şekilde yaşamayı, eşinin ve çocuklarının duygusal ve maddi taleplerini karşılamaya tercih etmekteydi.

Normal bir doğum gerçekleşti ve ilk Judy doğdu. Üç kardeşin içinde en büyük diriliği Judy göstermişti ve anneden en az talebi olan kişi de Judy'di. Diğer iki çocuk anne için sürekli bir endişe kaynağı olduğu için bu bilgi özellikle önemlidir. Diğer iki bebeğin yeme ve uyku alışkanlıkları Judy'ninki kadar güvenilir değildi. Kısa sürede Judy, kardeşlerinden daha bağımsız ve daha olgun bir görüntü sergilemeye başladı. Annesi Judy'yi "canlı, atik ve iyi huylu" bir bebek olarak tanımlamaktaydı. Judy'nin iki erkek kardeşini tanımlarken ise sadece dert ve acınası kelimelerini kullanabiliyordu. Judy dokuz aylıkken, Ben on beş aylıkken Charlie ise yirmi dört aylıkken yürümeye başladı. Judy, bir yaşında konuşmaya başladı ve kardeşleri bu konuda da onu takip etti. Judy'nin tuvalet eğitimi erken tamamlanmıştı. Annesi tuvalet eğitiminin detaylarını hatırlamıyordu ancak tersine diğer çocukları ile ilgili bir çok anısı vardır. Aynı şey üçüzlerin sağlık durumu için de geçerliydi. Judy, ergenliğe kadar sağlık açısından önemli bir sorun yaşamamıştı ancak diğer erkek kardeşlerinin sürekli ilgiye ihtiyacı vardı.

Erken çocukluk yıllarında Judy her zaman annesinin gözünde bir norm ölçeğiydi ve annesi çocukların gelişimini Judy'e bakarak değerlendiriyordu. Judy'nin gelişiminin diğer kardeşlerinden daha tatmin ediciydi ancak annesi, erkek çocukların böylesine güçsüz ve sağlıksız olurken, kız çocuğunun bu kadar güçlü ve sağlıklı olmasını haksızlık olduğunu düşünmekteydi.

Judy ilk doğandı ve öğrenme sürecinde de her zaman en öndeydi. Bu özelliği bebeklik aşaması geçtiğinde daha da belirgin hale geldi. Judy sorunsuz iyi bir gelişim gösterdiği

için anneden en az ilgi alan çocuk olmuştu. Bu yüzden hayatının ilk dönemlerinde anne ilgisinden mahrum kaldı. Judy aldığı bakımdan memnun görünürken, diğer çocuklar her zaman daha fazlasını talep etmekteydiler. Bebekler, fiziksel bakım ile tatmin olabildiği ölçüde, hepsine aynı şekilde davranılsa da sonuçta erkek çocuklar Judy'nin gördüğü bakımdan daha özelleşmiş bir bakım gördüler. Anne, bebeklerini hiçbir zaman birey olarak görmediğini, onlarda sadece "biberona ihtiyaç duyan üç bebek" gördüğünü hatırladı. Bebeklerin sadece beslenerek sakinleşebildiği dönemler geçtiğinde sorunlar baş göstermeye başladı. Her biri bireysel ihtiyaçlarına göre özelleştirilmiş bir bakım talep etmeye başladılar.

Annesinin sevgisini güvence altına almaya çalışırken Judy kısa bir süre sonra çevreden ipucu toplamaya başladı. Böylece gelişimdeki başarılarının annesinin sevgisini kazanmasına yardımcı olduğunu öğrendi ve bağımlılık ihtiyaçlarını korumak için başarılarına güvenmeye başladı. Judy, başarıları ve bağımsızlık gösterileri ile annesini memnun etmeye erken başladı. Bu nedenle, annesinin sevgisini güvence altına almak için, erkek kardeşlerinin uzun bir süre boyunca çokça yaşadığı erken dönem tatminlerinden vazgeçmek zorunda kaldı. Koşullar, olgunlaşma hızı ve özel yetenekleri, Judy'nin çocuğun erken kişilik organizasyonuna önemli katkıda bulundu. Bu örgütlenmede, hayal kırıklığına karşı güçlü bir tolerans ve kaygıyı kontrol edebilmek için itaate yönelik eğilim göze çarpmaktaydı. Judy'nin bebek olarak tatmin edici gelişimi, daha başlangıçtan ondan beklenenin düzeyini belirledi ve görünüşe göre Judy de çevrenin oluşturduğu imgeye uyum sağlamayı kolay buldu. Judy başkaları ne olmasını istiyorsa o oldu; karşılığında kabul ve övgü almaktaydı. Fakat ergenlik döneminde eksikliği çok belli olacak olan değer ve bütünlük algısını yitirdi.

Bu nedenle, Judy model çocuk oldu. Ebeveynlerini memnun etmek için -özellikle de annesini- gelişiminde devam etmek zorundaydı. Başarıya yönelik dürtüsünün, saldırganlığı ve misilleme dürtüleri tarafından desteklendiğini söylemeye gerek yok. Judy, kardeşlerini gölgede bırakabiliyordu ve sonuç olarak bir süre sonra annesinin küçük yardımcı olmaya hak kazanmıştı. Judy'nin ileri gelişimi onu bir nevi, küçük kardeşlerini gözetmek ve onlara yardımcı olmak zorunda olan abla yapmıştı. Yıllarca, küçük kardeşlerinin, lideri, koruyucusu hatta dadısıydı. Judy o yılları hatırladığında öfke ile *"Ben herkese yardım ettim ama kimse bana yardım etmedi"* demişti. Judy'nin sevgiye olan ihtiyacı, yalnızlık hissi, çok

güçlü olan kıskançlığı ve duygusal açgözlülüğünün hepsi kökenini bu erken dönemden almaktaydı.

Preoedipal dönem boyunca Judy kendisini etken anne ile özdeşleştirdi ve çocukları yetiştirmeye yardım etti. Bu özdeşimle, Judy oral bağımlılıktan kaçtı ancak erken ve derin bir suçluluk hissi geliştirdi. Anneselliği, kardeşlerine olan düşmanca dürtülerini ve annesine yönelik oral açgözlü ihtiyaçlarını zar zor örtmekteydi. Anne ile ayrılığını korumak fakat yine de anneye yakın olmak için Judy anne gibi olmuştu. Annenin, -daha sonra intikam hissinin eşliğinde yerine getireceği- talepleri ve beklentileri ile birleşti. Bu düşmanca özdeşleşme etrafındaki çocuğun duygusal yaşamı, kendisinden yüksek beklentisinin, düşük benlik saygısı ile el ele gitmesi şeklinde bütünleşmiş ve kalıcı bir örüntü biçiminde ortaya çıkar. Çocuk iyi olmak için çabalasa da her zaman ideale ulaşamadığını hissetmekteydi; bu yönden tüm iyiliği içinde bulunduran ama asla Judy'nin arzuladığı cömert ve özverili annesine benziyordu. Judy'nin kendini suçlamaları, kardeşleri ve kendi uğraşları için onu terkeden annesine yönelik suçlamalarının yankısıydı.

Judy, annesi tarafından beş yaşına kadar "harika, neşeli iyi bir bebek" olarak tanımlanıyordu. Bu sırada Judy, sadece bir tür arkadaşlığa ihtiyaç duyduğunda çocukları ile ilişki kuran ve çocuklarının kendisi tarafından seilmeye duydukları ihtiyacı çok zor fark eden babası tarafından hayal kırıklığına uğratıldı. Judy, ilgisini babasından abisine çevirdi ve abisi bu yıllarda Judy için baba ikamesi görevi gördü. Oedipal arzuların, babadan abiye çevrilmesi, anne ile abi arasında var olan yakın ilişki tarafından belirlendi. Gerçekten de büyük abi, Judy ile ilişkisinde bir çok yönden babasal rol üstlenmekteydi. Ergenlik öncesindeki bu çocuk, küçük kız kardeşi Judy'e yönelik açık bir duygulanım göstermemekteydi fakat ilgisini küçük kıza nasıl davranması gerektiğini söyleyerek ve hata yaptığında Judy'i azarlayarak gösteriyordu. Abinin bu oedipal rolü üstlenmesi kendisini, Judy on beş yaşındayken düğünde yaşadığı deneyimde açık bir şekilde göstermişti. Judy'nin oedipal babaya olan hayalkırıklığının büyüklüğü, babasının çocukken en çok ihtiyacı olduğu zamanlarda yanında olmadığını hatırladığı duygusal ağlama sekansından anlaşılabilir.

Judy bir kez daha hayal kırıklığı ile başa çıkmak için kendi kendine yetebilen, yetenekli kişi olduğu önceki örüntüsünü tekrarlardı. Ama gizil dönemde çok daha belirgin hale gelen bu yöndeki aşırı telafisi, onu züppe ve suratsız biri haline getirdi. Ailenin geri kalanın-

dan daha üstün olduğunu hissediyor ve kendisinin özel bir hayatı hak ettiğine inanıyordu. Aile romansının bu ana hatları kendisini, July'nin kendini beğenmiş davranışlarında fark edilmekte ve arkadaşı ile Buckingham Palace ile ilgili düşleminde kendini göstermektedir.

Daha önce bu düşlemden bahsedilmedi çünkü ergenlik dönemine kadar devam etmekteydi. *"Biz aslında dördüzdük, iki erkek, iki kız; bir kız doğumda öldü ve ben yalnızdım"* şeklindeki düşleminde bütünlük arayışı, kayıp ikiz kardeşi olarak kendini göstermektedir. Bu düşünce, erken kaybedilen anne bakımının defni olduğu kadar, erkek kardeşlerinden farklı olarak yaşadığı genital eksikliğin iadesidir. Judy her zaman hayranlık duyabileceği ve sahip olabileceği kız arkadaşına ihtiyaç duydu; fakat bu ihtiyaç, çaresizce arzu ettiği kız arkadaşının kaybına neden oldu.

Judy vakasında oedipal hayal kırıklığının sonuçları kolayca fark edilebiliyordu. Kendisini çok başarılı olduğu öğrenme edimine verdi. Kardeşleri entelektüel rekabette çok geride kaldılar. İkinci olarak, Judy'nin cinsel duyguları çok yoğun bir bastırmaya uğradı ve bu da duygusal yoksullaşmaya yol açtı. Amca ile yaşanan baştan çıkarma sahnesi Greenacre (1950) tarafından tanımlanan pre-puberte travması gibi görünmektedir. *"Bu travmalar kurbanlar tarafından kışkırtılır ve oedipal dönemin yoğunluğuna ve daha sonra da üstbenin şiddetine ve deformasyonuna etki eden preoedipal çatışmaların tekrarıdır"* Greenacre'in makalesinde öne sürülen *"Cinselliğe karşı savunma olarak travmanın mazoşist bir gerekçe olarak kullanılması"*, Judy vakasına uyuyor gibi görünmektedir. Judy'nin baştan çıkarılma deneyimlerine önemli bir rol oynayan cilt hassasiyeti, erken dönemdeki bedensel temastaki bir rahatsızlığa işaret etmektedir. Amcanın, Judy'nin soyunmasını istemesi, hem Judy'nin okşanarak cinsel olarak uyarılma isteğini hem de aynı zamanda erkeklerin temsil ettiği cinsel tehlikenin doğrulanmasını yansıtmaktadır. Judy, bir erkek ile yalnız başına kaldığında o kişi tarafından saldırıya uğrayacağından korkması açıkça kontrol kaybından korkmasıdır. Bu tür bir zor duruma mide bulantısı ve kusma ile tepki göstermekteydi. Bu geçici semptomları, oral çiftdeğerlilik dönemine gerilemeyi gösteren beslenme labilite (ingestivel lability) kabul ediyoruz. Judy, erken ergenliğinde kampa gittiğinde açlık hissi duymakta ya da midesi ağrıyordu. Böylece, evi arayıp yemek isteyecek, ancak annesinin eve dönmesi ile ilgili kaygılı önerilerini reddebilecekti.

Judy'nin kişilik örgütlenmesi, üç olgu etrafında şekillenmekteydi. 1. Depresif duygulara yatkınlık kazandıran oral bir açgözlülük, 2. Düşmanca özdeşimlere neden olan bağımlı ve çiftdeğerli nesne ilişkileri 3. kendiliğe dönen ya da ketlenen saldırgan, rekabetçi dürtüler ile ilişkili olarak sürekli bir suçluluk duygusu. Dürtüler, üstbenlik ve çevre ile başa çıkmak için geliştirilen örüntüler, gizil döneme girildiğinde az ya da çok tamamlanmış olur ve ergenlik dönemi ,gelip bu dengeyi ve gizil dönemin sakinliğini bozana kadar dokunulmadan kalır. Yine de Judy'nin gizil dönemdeki çabaları küçümsenmemelidir. Judy bu dönemde, annesel bağımlılığın çekimine karşı güçlü bir şekilde direndi, kendisini çocuksu zevklerin dünyasına kaptıran kardeşlerinin tersine, ailenin dar sınırlarının dışına doğru giden kapıyı açan hazların (okul başarısı) peşine düşmeye karar verdi. Tüm enerjisini öğrenmeye yolunda harcadı. Onun ben idealinin, çatışmalı eğilimlerinin bir sonucu olduğunu fark etmekteyiz. Bir hemşire ve hemşirelerin öğretmeni olmak istemekteydi. Alışılmadık derecede korunan bu mesleki arzu, çocuğun anne tarafından emzirilme ihtiyacının ve çocuğun aktif anne ile olan özdeşiminin bir yüceltmesini temsil etmektedir. Ayrıca, Judy'nin hayalkırıklığı ve gerileyici çekim ile başa çıkma yolunun, edilgen olarak arzu ettiği şeyi etken olarak eyleme dökmek olduğunu görmekteyiz. Bu nedenle, Judy'nin mesleki seçimi, merkezi çocukluk travmasına dayanmaktadır; travma ile başa çıkma çabası bir yaşam görevi ile eklemlenebileceği ve sosyal olarak kabul edilebilir olan bir örgütlenme içerisinde sunulmaktadır.

Tersine çevirme mekanizmasının çok fazla kullanımı Judy'nin kadınlık gelişimine etki etmiştir. Judy'nin kadınlık gelişiminde, edilgen konum, anneye çocuksu bağımlılık durumu ile ilişkili olarak kaldı ve bu sadece oedipal dönemde geçici olarak terk edildi. İçgüdüsel dürtülerin yoğunlaştığı puberte döneminde, çocuk kelimenin tam anlamıyla annesine döndü ve onunla aynı yatağı paylaşmaya başladı. Bu düzen konusundaki gizlilik ve uyku alışkanlığının detaylarının, anneye olan bu yapışmanın vazgeçilmemiş olan pre-ödüpal dileklerin devamı olduğunu gösterdiğine şüphe yok. Judy'nin annesinden -başlangıçta sadece fiziksel olarak- ayrılması, genç, güzel ve çekici bir kadın olan terapisti ile olan olumlu ilişkisinden etkilenmiştir. Judy, terapistinde, anneden çok kız kardeş olan bir benlik ideali buldu. Judy'nin üstbenliğinden daha hoşgörülü olan terapist, Judy'nin kendisini bencil olmayan biri olarak deneyimlemesine izin verdi. Elbise seçiminde terapistinden çok etki-

lendi hatta bazı zamanlar Judy terapistin giydiği renkte t-shirtler giyiyordu. Feminem giysileri güzel bulmaya başladı -ki evinde ne kadar salaş olduğunu düşünülürse bu çok belirgin bir değişiklikti. Bu aktarım, talepkar bir bağımlılıktan, paylaşımcı bir bağımlılığa geçmesine yardımcı oldu. Bu süreçle birlikte, Judy'nin bütünlük ve değerlilik duyguları ortaya çıktı ve eşzamanlı olarak saldırgan rekabetçiliğin gücü azaldı ve düşmanca özdeşimleri ortadan kalktı. Cinsel düşlemleri ön plana çıktı ve idealleştirdiği erkek öğretmenlere aşık oldu.

Preoedipal anneden kademeli ayrılık, terkedilmiş olan oedipal arzuların yeniden canlanmasını sağladı. Heteroseksüel nesne arayışı, akademik başarı elde etme çabası ile orantılı bir hale geldi ve akademik başarının zıttı olarak algılanmaktan kurtuldu. Cinsel düşlemler ve duyular, fiziksel ve duygusal benliğin koruyucu faaliyetlerini harekete geçirmesi gereken şeyler olarak değerlendirilmek yerine benliğe uyumlu olarak kabul edilmeye başlandı. Judy'nin duygularının gücüne yönelik kaygısı hala davranışlarında etkiliydi ancak, ilgileri, etkinlikleri ve denetimleri açıkça kadınsılığa kesin bir dönüş olduğuna işaret etmekteydi ve bununla birlikte Judy, geç ergenlik dönemine girdi.

